

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLAKİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

4. Cilt

Eylül

9. Sayı

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
1965 YILI MÜFTÜLER KURSU BAŞARI İLE SONA ERDİ	131
<i>Ahmet Yüzendağ</i>	
İSLÂMDA GÜZEL AHLÂK	135
<i>Doç. Dr. İbrahim Âgâh Çubukçu</i>	
KUR'ÂN NASLARINI ANLAMAK GAYESİYLE KUR'ÂN ÜZE- RİNDE YAPILAN İNCELEMELER	136
<i>Yazan: Prof. Ali Abdü'l-Azîm</i>	
<i>Çeviren: Dr. A. Arslan Aydın</i>	
CÂMİLERE KİTAP VAKFI	141
<i>Dr. Müjgân Cunbur</i>	
SADAKADAN NASIL FAYDALANMALI?	144
<i>M. Şevki Özmen</i>	
HALK SAĞLIĞI EĞİTİMİ VE DİN ADAMLARIMIZIN BU MÜ- HİM ALANDAKİ VAZİFELERİ (Geçen sayıdan devam)	147
<i>Prof. Dr. Tevfik Sağlam (Merhum)</i>	
BEŞERİYETTE DİN FİKRİNİN DOĞUŞU VE İSLÂM İ'TİKADI- NA GÖRE OLUŞU	149
<i>Veli Ertan</i>	
İSLÂM DİNİNDE OKUYUP - YAZMA (İlköğretim) FARZDIR	151
<i>Dursun Elçi</i>	
TARIM EĞİTİMİ KONUSUNDA DÜŞÜNCELER	154
<i>Niyazi Aydın</i>	
Değerli Din Bilginlerimizden HACI HÂFİZ MÜSTAFÂ TEVFİK EFENDİ (Merhum)	156
OSMANLI ŞEYHÜLİSLÂMLARININ TERÂCİM-İ AHVÂLİ (Ab- dü'l-Kadir Şeyhî Efendi — Bustan-zâde Mehmed Efendi)	157
FETVÂ EMİNLERİ (Şeyhî Mehmed Efendi, Mehmed Efendi)	158
<i>M. Vâmık Şükrü Altınbaş</i>	
BAŞARILI MESLEKDAŞLARIMIZ	159

SADAKADAN NASIL FAYDALANMALI ?

M. Şevki ÖZMEN

İslâm Dîni ferdiyetçi olmaktan daha çok cemiyetçi bir dindir. İnanmaya çağırıldığı akıydeler, yerine getirilmesini emir ettiği ibâdetler, uyulmasını, uyarınca hareket edilmesini harâretle tavsiye ettiği ahlâkî, içtimâî umdeler, prensibler bunu açıkça göstermektedir. İlk bakışta ferdleri teker teker ilgilendirir gibi görünen bu akıydeler, bu ibâdetler ve bu umde ve prensibler hakıykatte, cemiyetin nüvesini teşkil eden âileyi sağlam temeller üstüne oturtmak ve mes'ud etmek, cemiyet nizâmını sağlamak, cemiyet hayâtının huzûr ve sükûnunu korumak gâyesini güdmektedir.

Âile ve cemiyeti ferdler meydana getirdiğine göre, İslâm inançlarına samîmiyetle inanan, ibâdetleri belirli tarz ve şekilleriyle yerine getirerek îmânını dâimî bir kontrol altında bulunduran, tâzelik ve kuvvetini devam ettiren ferdlerin hiç olmazsa çoğunluk olduğu bir cemiyette, istenmiyen, huzur bozucu hâdiseler ya hiç görülmiyecek, yâhud pek az görülecektir. Çünkü, ne dînî, ne içtimâî ne de ahlâkî hiçbir kayda bağlı olmadan başıboş, nebâtî bir hayat sürmek istiyen azınlık, mâneviyâtına bağlı, kanunlara, nizamlara itâatkâr çoğunluk içerisinde eriyecektir.

Demek oluyor ki, İslâm Dîni otoritesini ferdî vicdanlarda kurmak sûretiyle cemiyet nizâmını, içtimâî âhengi kurma, koruma ve devam ettirme yolunu tutmuştur. Bu, belki, ilim adamları arasında münâkaşa mevzûu olabilir. Fakat aksini iddiâ, yâni ferdleri terbiye etmeden, mânevî bir inanca bağlamadan onların kanunlara itâatini sağlamanın ve cemiyetin huzûr ve sükûnunu koruma ve devâm ettirmenin mümkün olacağını ileri sürmek akla muhal gibi görünüyor.

Her neise, bizim mevzûumuz bunun münâkaşası değildir. Biz bu yazımızda cemiyetçiliğin bir yönü olarak, İslâm Dîninin müesseseseleştirdiği, en güzel bir şekil ve en doğru bir istikamet verdiği sadakadan söz açacağız.

— Sadaka nedir?

İslâmî mânâda sadaka, muhtaçlara yardım etmektir, kimin neye ihtiyâcı varsa İslâm akıyde ve umdelerine aykırı olmamak üzere karşılayıvermektir. Bu bakımdan sadakanın dâiresi çok geniştir. Bir yetim yavrunun başını okşayarak gönlünü almaktan tutun da, su te'sisleri, hastahâneler, geliri bir hayır cemiyetine, yâhud köy veyâ kasabaların mânevî şahsiyetlerine vakf edilmek üzere fabrikalar kurmağa, ticârî müessesese-

ler açmaya, ilmin, tekniğin gelişmesine yardım edecek gerek binâ, gerek âlet, edevât te'mînine kadar her şey, her şey sadaka dâiresinin içerisine girer. Bilhassa milletimizin müslümanlığı kabûlünden sonra gelişen ve dünyâda henüz bir benzeri bulunmayan vakıf müessesesi, dedelerimizin sadakaya, hele sadaka-i câriyeye verdikleri ehemmiyetin sugötürmez delilidir. Varlıklı dedelerimiz câmîler mi inşâ etmemişler? hastahâneler, kütüphâneler, medreseler mi açmamışlar? sebiller, kervan saraylar, hattâ kışın kuşların barınması için kuşluklar mi yapmamışlar? Ormanların korunması için paralar mı bağlamamışlar?... Fakat üzülmekteyiz ki bugün sadaka, Ramazandan Ramazana verilen zekât ve fitre ile, cadde ve sokaklarda bilhassa hanımların, önlerini kesib avuc açanlara verdikleri 25 liklere inhisar etmiş bulunmaktadır.

Evet, zekât bir sadakadır ve zenginlere farzdır. Fitre vâcibdir. Bu ferîza ve vecîbenin muhakkak yerine getirilmesi lâzımdır. Fukarâyaya yardım, dînimizin ehemmiyetli tavsiyelerindedir. Zîrâ, cemiyetin huzûru, içtimâî adâletin, mülkiyet hakkı zedelenmeden sağlanmasına bağlıdır. Atalarımız ne güzel demişler :

— Biri yer biri bakar, kıyâmet hep bundan kopar.. diye..

Evet varlıklı yer; hem de meyhânelerde, kumarhânelerde isrâf eder, muhteşem düğünlerde parayı su gibi akıtır da, açlıktan nefesi kokanları, işsizlikten kıvrır kıvrır kıvranan âile reislerini, evlâd babalarını hiç kaale almazsa, bir gün kıyâmet, hem de kızılca kıyâmet kopuverir. İşte bunu önlemek için İslâm Dîni prensipleri arasında içtimâî adâlete ehemmiyetle yer vermiştir. Kur'ân-ı Kerîm'e göre zenginlerin mallarında fakirlerin hakları vardır. Bu hak, sâhiblerine ödenmezse, ödenmiyen diğer borçlar gibi üzerlerinde yazılı olarak kalır. Ve bir gün gelir Allah'ın adâleti muhakkak tecellî eder.

— O halde ne yapalım mı diyorsunuz? Yapılacak iş gâyet basit: Allah'ın emirlerini, Resûlu'llah'ın tavsiyelerini tutmak..

— Komşusunun aç olduğunu bile bile uyuyub sabahlayan bizden değildir, buyuran Resûlu'llah Efendimiz bu yolda bize örnek de olmuşlardır. Bakınız nasıl: Resûlu'llah bir gün Mescid-i Nebevî'de ashâbiyle birlikte oturdukları bir sırada bir dilenci gelir ve Zât-ı Şeriflerinden yardım ister. Resûlu'llah sorar:

— Senin hiç bir şeyin yok mu? Dilenci cevab verir:

— Var, bir yorganım; yarısını yatak gibi altıma alıyor, yarısını da yorgan gibi üzerime örtüyorum. Resûlu'llah,

— Getir o yorganı, buyururlar. Dilenci gider, yorganı getirir. Resûlu'llah ashabdan birine,

— Al bunu, götür pazarda sat, parasını getir, buyururlar. Sahâbî gider yorganı satar, parasını getirir. Resûlu'llah parayı dilenciye vererek şöyle buyurur:

— Git bu paranın yarısı ile ip al, odun getirib sat, diğer yarısı ile de karnını doyor.. Bir zaman sonra, Resûlu'llah yine Mescid-i Nebevî'de ashâbiyle birlikte buldukları bir sırada o dilenci gelerek artık dilenmekten kurtulduğunu, çalışarak hayâtını kazandığını söyler ve Resûlu'llah'a teşekkür eder.

Görüyorsunuz ya bize Allah'ı tanıtan, Allah'ın emirlerini ulaştıran, Allah'ın en sevgili kulu Peygamberimiz Efendimiz dilencinin eline bir kaç kuruş vererek savmıyor, onu iş - güç sâhibi yapıyor. Resûlu'llah'ın bu hareketinde bize büyük bir ibret dersi vardır. Bu dersi iyi kavrayamadığımız için, sadaka vereceğiz, sevab kazanacağız derken tenbelliğin artmasına, dilencilik diye bol kazançlı, fakat yüz kızartıcı bir mesleğin ortaya çıkmasına sebep olup gitmişiz...

— Öyleyse ne yapalım? diyorsunuz muhakkak.. Bir kere dilencilere asla para vermiyelim. Esâsen, akşama yiyeceği olanın dilenmesi haramdır dînimizde.. Sonra, sandıklar mı kuracağız, yoksa cemiyetler halinde mi çalışacağız? mahallî şartlara ne uygun düşerse onu yapıp sadakalarımızı orada toplamak, hakıykatın muhtaç durumda olanlara oradan yardım etmek, köyümüzün, kasabamızın, şehrimizin durumuna göre, işsizlere iş sağlayan ve gelir getiren te'sisler yapmak... Allah'ın rızâsına, İslâm Dîninin umde ve prensiblerine en uygun bir hareket tarzı olur her halde..

Hepiniz de bilirsiniz ki, Asr-ı Saâdet'te zekât, tahsildârlar tarafından toplanır, Beytü'l-mâle konur, oradan da Allah'ın gösterdiği yerlere sarf edilirdi. Sonraları bu yoldan uzaklaşmış. Asırlardanberi verilemekte olan sadakalar verimli olmak şöyle dursun, hayatlarını sadakaya bağlamış merhamet istismarcılarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Atalarımız,

— Zararın neresinden dönülse kârdır, demişler. Bizler elimizi vicdânımıza koyarak, alışkanlıklarımızı bırakalım, akl-ı selîmimizin arkasından gidelim. Eğer bu yola girersek büyük işler başarılır. Sadaka-i câriyeler te'sis edilir. Bu te'sislerde işsizler iş sâhibi olurlar. Açılacak sanatoryumlarda, prevantoryumlarda tedâvî gören ve beslenenler hayâta, sıhhata kavuşurlar. Dolayısıyla umûmî refah artar. İktisâden kalkınma sağlanır ve iktisâden geri kalmış milletler listesinden de çıkarız Allah'ın inâyetiyle... Böylelikle, yıkıcı, şer kuvvetlere karşı da korunmuş oluruz.